17/01/2019

Μέγας Αθανάσιος. Ο στύλος της Ορθοδοξίας

/ Επικαιρότητα

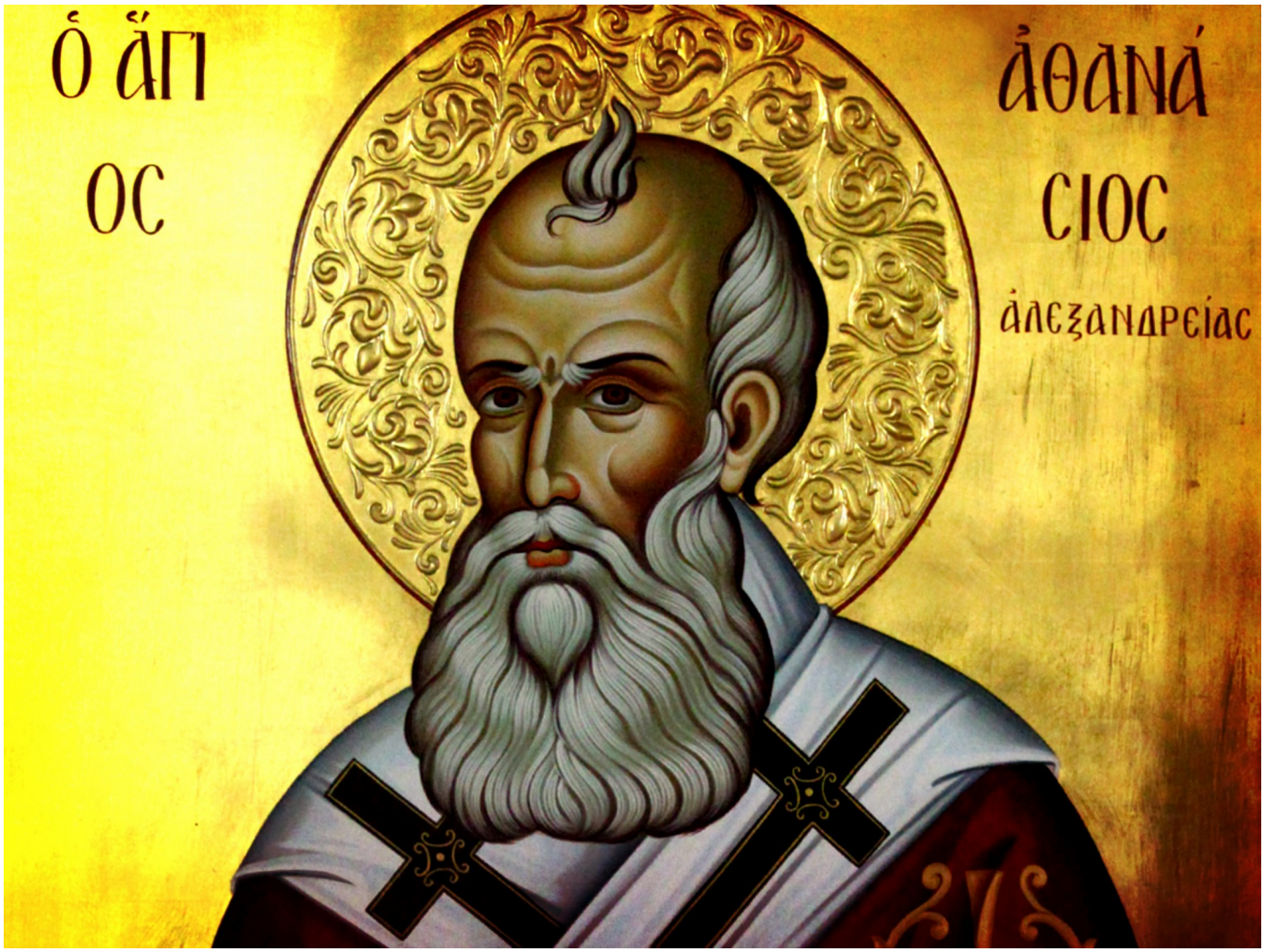

Ο Μέγας Αθανάσιος ήταν Πατριάρχης Αλεξανδρείας. Τιμάται ως άγιος τόσο από την Ανατολική Ορθόδοξη όσο και από την Ρωμαιοκαθολική εκκλησία. Αποτελεί έναν από τους μεγάλους Πατέρες της Ανατολικής εκκλησίας, αλλά και της Ρωμαιοκαθολικής.

Από πολύ νέος έδειξε την πνευματική κλίση του. Σε ηλικία 25 ετών χειροτονήθηκε διάκονος από τον επίσκοπο Αλεξανδρείας Αλέξανδρο, τον οποίο ακολούθησε στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο το 325, στη Νίκαια της Βιθυνίας. Εκεί αναδείχθηκε πρωτεργάτης στην καταδίκη της διδασκαλίας του Αρείου που χαρακτηρίστηκε αιρετική. Το 328 και σε ηλικία 33 ετών εξελέγη Πατριάρχης Αλεξανδρείας.

Γεννήθηκε στα τέλη του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, αφού κατά τον ιστορικό Σωκράτη τον Σχολαστικό, εκεί είχε και πατρικό και

οικογενειακό τάφο (*Εκκλ. Ιστορία* 4,13). Οι γονείς του ήταν Χριστιανοί και από μικρή ηλικία έδειξε την κλίση του, αφού παρίστανε τον ιερέα που βάπτιζε τους πιστούς (φίλους του).

Από τα συγγράμματά του και τις περιγραφές του Γρηγορίου Θεολόγου συμπεραίνουμε, ότι ανατράφηκε θεολογικά και απέκτησε λίγες εγκύκλιες γνώσεις. Τη θεολογική μόρφωση την απέκτησε από τη θεολογική Κατηχητική Σχολή της Αλεξάνδρειας. Μεγάλη επίδραση για τη διαμόρφωση του ήθους του και της πορείας του, συνέβαλε η γνωριμία του με τον Μέγα Αντώνιο του οποίου και συνέγραψε τον *«Βίο και Πολιτεία».*

Κατά τη δεύτερη δεκαετία του 4^{ου} αιώνα προκαλείται αναστάτωση στην Εκκλησία όσον αφορά τον προσδιορισμό της φύσης του Θεού, λίγο μόλις καιρό μετά την κατάπαυση του κύματος διωγμών από τους Ρωμαίους Αυτοκράτορες. Ο Αθανάσιος από νωρίς, ως λαϊκός ακόμα, έδειξε έντονο ζήλο στην προσπάθεια καταπολέμησης των θέσεων που προασπιζόταν ο Άρειος, συγγράφοντας κείμενα όπως το *Κατά Ειδώλων*και το *Περί Ενανθρωπήσεως του Λόγου*. Το 325 μ.Χ. είχε χειροτονηθεί διάκονος και συμμετείχε ενεργώς ως γραμματέας στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, η οποία συγκλήθηκε από τον Μεγάλο Κωνσταντίνο, με σκοπό τη διευθέτηση των θεολογικών συγκρούσεων που ταλάνιζαν τις χριστιανικές εκκλησίες και ιδιαίτερα την αίρεση του Αρείου. Το 328 μ.Χ, μετά την κοίμηση του πνευματικού του Πατέρα και επισκόπου Αλεξανδρείας Αλεξάνδρου, με σύμφωνη απόφαση κλήρου και λαού, χειροτονήθηκε επίσκοπος (εκ των υστέρων χαρακτηρίστηκε Πατριάρχης), ένεκα του μεγάλου ζήλου και της φήμης που είχε αποκτήσει ως «ανυποχώρητου μαχητή».

Χειροτονήθηκε σε ηλικία 33 ετών, στις 8 Ιουλίου του 328 μ.Χ. Μετά την εκλογή του, άρχισε σημαντικό ποιμαντικό έργο, μελέτησε τις ανάγκες των μοναχών, κληρικών και λαϊκών για τη καλύτερη δυνατή συμβίωση και εναρμόνιση των ρόλων τους στο εκκλησιαστικό πλαίσιο. Επίσης ανέπτυξε έντονη αντιαιρετική δράση, με κύριο στόχο την διάδοση του «ορθού» δόγματος της ομοουσιότητας του Πατρός και του Υιού. Υπήρξε και προεξάρχων μεγάλου φιλανθρωπικού έργου στη περιοχή της Αλεξάνδρειας.

Ο Μέγας Αθανάσιος, ο επονομαζόμενος και *«στύλος της ορθοδοξίας»,* διετέλεσε Επίσκοπος για 46 έτη, εκ των οποίων τα 17 τα πέρασε στην εξορία.

Μετά την καταδίκη του από την Α’ Οικουμενική Σύνοδο, ο Άρειος δεν συμμορφώθηκε προς τις αποφάσεις της. Μολονότι καθαιρέθηκε και εξορίστηκε, δεν μετανόησε. Την ομολογία της πίστεως του Αρείου, η οποία απέφευγε τα ακραία στοιχεία, που είχε προ της Συνόδου εκφράσει, την έκανε δεκτή και ο Αυτοκράτορας Κωνσταντίνος επηρεασμένος από έναν πρωτοστάτη των απόψεων,

που χαρακτηρίστηκαν αργότερα αρειανιστικές, τον Ευσέβιο Νικομήδειας, με αποτέλεσμα να διατάξει, ο Άρειος να γίνει δεκτός στην εκκλησιαστική κοινωνία. Ο Αθανάσιος εναντιώθηκε, διότι ερχόταν σε σύγκρουση με τα επιχειρήματα και τις αποφάσεις της οικουμενικής συνόδου της Νίκαιας. Αυτό είχε αποτέλεσμα την μήνη των «αρειανιστών» επισκόπων, οι οποίοι βρήκαν την ευκαιρία να εκδιώξουν τον Αθανάσιο, λόγω της μαχητικότητας και της αποτελεσματικότητάς του εναντίον τους. Οι επίσκοποι που συντάχθηκαν με τις θέσεις του Αρείου συνασπίστηκαν με άλλους επισκόπους, οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν αργότερα ως «αίρεση των Μελιτιανών», στέλνοντας αντιπροσωπεία στον αυτοκράτορα, κατηγορώντας το Αθανάσιο για επιβολή φόρων υπέρ της εκκλησίας, για μαγεία και πορνεία. Αρχικά συγκλήθηκε σύνοδος στην Καισάρεια, την οποία και δεν παραβρέθηκε, γνωρίζοντας ότι ήταν προμελετημένη σκευωρία των αντιπάλων επισκόπων. Ο Αυτοκράτορας όμως συγκάλεσε και δεύτερη σύνοδο στην Τύρο, διαμηνύοντάς του, ότι αν δεν παρευρισκόταν, θα ασκούνταν βία προκειμένου να παραστεί. Έτσι εμφανίστηκε, καταρρίπτοντας όλες τις κατηγορίες.

Ο Αθανάσιος βρέθηκε, μετά τη Σύνοδο, σε δύσκολη θέση παίρνοντας μηνύματα, σε βάρος της ζωής του. Γι’ αυτό το λόγο εμφανίστηκε στην Κωνσταντινούπολη, ώστε να δει τον Αυτοκράτορα και να του ζητήσει την προστασία του. Οι αντίπαλοί του όμως πέτυχαν, όχι μόνο να μην ακροαστεί, αλλά και να διωχθεί στη Γαλατία, πείθοντας τον Αυτοκράτορα με ψευδείς κατηγορίες. Ο ίδιος ο αυτοκράτορας, φαίνεται να ήταν δυσαρεστημένος σε βάρος του Αθανασίου για την έντονη κριτική που του ασκούσε. Αυτή ήταν η πρώτη του εξορία του, που διήρκεσε 2 έτη και 4 μήνες, επιστρέφοντας το 337 μ.Χ. μετά το θάνατο του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου.

Η επιστροφή του Αθανασίου, συνεχίστηκε με πολλές συκοφαντίες, και στη προσπάθεια να τους αντικρούσει, συγκάλεσε σύνοδο 100 επισκόπων που διακήρυξαν την αθωότητά του. Το ίδιο και Αρειανοί, πράττοντας το ακριβώς αντίθετο, πείθοντας και το νέο φιλοαρειανό Αυτοκράτορα Κωνστάντιο. Έτσι εξορίζεται στη Ρώμη όπου ο Ιούλιος, επίσκοπος Ρώμης, συγκαλεί σύνοδο και κηρύσσει την αθωότητά του και την πίστη στο σύμβολο της Νίκαιας. Ο Αυτοκράτορας Κωνστάντιος πιέζει τον αδερφό του Κώνστα, να παρατείνει την εξορία του, παρά τη συνοδική απόφαση της Ρώμης. Αποτέλεσμα η επιστροφή του, το 346 μ.Χ., 6 έτη μετά την εξορία του. Ο Αθανάσιος λόγω του ποιμαντικού έργου που διενήργησε, φαίνεται να αγαπήθηκε και να αγκαλιάστηκε από τους Χριστιανούς της πόλης.

Το 356 ο Κώνστας δολοφονείται, ο Κωνστάντιος γίνεται μονοκράτορας του Δυτικού και του Ανατολικού μέρους της Αυτοκρατορίας και οι Αρειανοί επίσκοποι,

εκμεταλλευόμενοι την ευκαιρία αυτή, κινούνται αποφασιστικά. Καλούν σύνοδο, καθαιρούν τον Αθανάσιο και στέλνουν άγημα 5000 στρατιωτών με τον Ρωμαίο στρατηλάτη Συριανό, με σκοπό να τον εξοντώσουν οριστικά. Την ώρα που τελεί την παννυχίδα σε ναό, με πλήθος πιστών, ο ίδιος φυγαδεύεται στη έρημο, όπου για έξι χρόνια διαφεύγει τη σύλληψη με τη βοήθεια φιλικά διακείμενων μοναχών και άλλων πιστών. Εκείνη την περίοδο ο Αθανάσιος βρήκε την ευκαιρία να γράψει έναν πολύ μεγάλο αριθμό έργων του, ενώ ταυτόχρονα διεξήγαγε δριμεία εκστρατεία, ώστε να κατασταλεί κάθε αρειανή επιρροή.

Στην επιστροφή του, μετά το θάνατο του Κώνστα, στο θρόνο ανεβαίνει ο Ιουλιανός. Ο Ιουλιανός ανακαλεί όλους του εξορισμένους επισκόπους, μεταξύ αυτών και τον Αθανάσιο. Η σύγκρουση μεταξύ των δύο των ανδρών εμφανίζεται άμεσα. Ο Ιουλιανός θέλει να επαναφέρει το καθεστώς του πανθέου, από την άλλη ο Αθανάσιος μάχεται με όλες του τις δυνάμεις για την αποκατάσταση της Εκκλησίας. Ο Ιουλιανός πληροφορείται για τη δράση του Αθανασίου και διατάσσει εξορία. Το 362 μ.Χ. εξορίζεται στη Θηβαΐδα μέχρι το θάνατο του Ιουλιανού. Όμως εξορίζεται ακόμα μια φορά. Ενώ επέστρεψε και αρχικά προχώρησε, απρόσκοπτα το έργο του, επί εποχής Ιοβιανού μέχρι το 364μ.Χ. και το θάνατό του, τον διαδέχεται ο Ουαλεντινιανός Α’, ο οποίος ήταν οπαδός του Αρείου και εκδιώκει τον Αθανάσιο. Έτσι πληροφορούμαστε ότι αυτή την εποχή κρυβόταν *«εν πατρώω μνήματι».*Μέσα σε τέσσερις μήνες όμως φοβούμενος εξέγερση από την αγανάκτηση των κατοίκων της Αλεξάνδρειας, ανακάλεσε από την εξορία τον Αθανάσιο. Έκτοτε μέχρι και τον θάνατο του, παρέμεινε στο θρόνο του, χωρίς διωγμούς.

Η συνεισφορά του στην Α’ Οικουμενική Σύνοδο:

Περίπου στα 319 μ.Χ., όταν ο Αθανάσιος ήταν διάκονος, ένας πρεσβύτερος που ονομαζόταν Άρειος άρχισε να διδάσκει ότι υπήρχε χρονική περίοδος πριν γεννήσει ο Θεός και Πατέρας τον Ιησού, κατά τη διάρκεια της οποίας ο Υιός δεν υπήρχε. Ο Αθανάσιος συνόδευσε τον Αλέξανδρο, επίσκοπο Αλεξανδρείας στην Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο της Νικαίας το έτος 325 μ.Χ., από την οποία προέκυψε το Σύμβολο της Πίστεως και κατά την οποία αναθεματίστηκε ο Άρειος και οι ακολουθούντες αυτόν. Στις 8 Ιουλίου 328 μ.Χ., ο Αθανάσιος διαδέχθηκε τον Αλέξανδρο ως επίσκοπος Αλεξανδρείας. Ως αποτέλεσμα της μείωσης της επιρροής του Αρειανισμού, εξορίστηκε αρχικά από την Αλεξάνδρεια στην Τύρο από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Α’ για να επανέλθει μετά το θάνατο του Κωνσταντίνου πέντε φορές. Η κατάσταση αυτή γέννησε την έκφραση «*Athanasius contra mundum* » ή «*Ο Αθανάσιος εναντίον του κόσμου*«, από τους αντιπάλους του. Κατά τη διάρκεια μερικών εξοριών του, έμεινε κοντά σε Πατέρες της Ερήμου, μοναχούς και ερημίτες που ζούσαν σε απομακρυσμένες περιοχές της Αιγύπτου. Παρά τη δογματική του σταθερότητα, επέδειξε διπλωματία υπερασπιζόμενος την

Ορθοδοξία στη Σύνοδο της Αλεξανδρείας το 362.